

Protokół nr 13/2024 r.
z posiedzenia Krajowej Rady Konsultacyjnej Do Spraw Osób Niepełnosprawnych
VIII kadencji
w dniu 13 stycznia 2025 roku

Skład osobowy

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Rady zgodnie z załączoną listą obecności oraz:

- Łukasz Krasoń – Sekretarz Stanu w MRPiPS, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
- Adam Zawisny – doradca w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Porządek posiedzenia

1. Przywitanie członków Rady przez Pana Łukasza Krasonia - Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
2. Projekt ustawy o AOON – uwagi wprowadzające,
3. Prezentacja uwag przygotowanych przez zespół roboczy KRK ds. deinstytucjonalizacji i mieszkalnictwa,
4. Dyskusja o projekcie ustawy o AOON,
5. Przyjęcie opinii KRK o projekcie ustawy o AOON,
6. Wolne wnioski i zakończenie spotkania.

Ad. 1

Posiedzenie otworzyła Pani Monika Zima-Parjaszewska – Przewodnicząca Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych, która przywitała wszystkich obecnych.

Przedstawiciel Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych Pan Łukasz Krasoń również powitał obecnych. Wyraził prośbę o nierozbudowywanie harmonogramu posiedzenia i skupienie się na projekcie ustawy o asystencji.

Pani Anna Hejducka zgłosiła potrzebę wprowadzenia zmian do obecnego porządku obrad lub omówienie na następnym posiedzeniu tematu prac ustalenia potrzeby wsparcia, ponieważ zostały wydane wytyczne, z którymi nie do końca zgadza się środowisko osób orzekających.

Pani Monika Zima-Parjaszewska wskazała możliwość zorganizowania drugiego zdalnego posiedzenia dotyczącego ustalenia potrzeby wsparcia, a kolejno posiedzenia stacjonarnego. Następnie zaprosiła do głosowania w sprawie przyjęcia dotychczasowego porządku obrad. Członkowie KRK przyjęli zaproponowany porządek obrad.

Ad. 2 – Uwagi wprowadzające do projektu

Minister Łukasz Krason zajął się przedstawieniem poszczególnych założeń projektu ustawy o asystencji osobistej oraz najczęściej pojawiających się do tej pory uwag. Zaznaczył, że projekt musiał być dostosowany do wytycznych Ministerstwa Finansów w zakresie środków finansowych przeznaczonych na realizację ustawy. Schodkowe wprowadzanie ustawy bazuje na danych – ile punktów osiągają w zakresie poziomu potrzeby wsparcia osoby w określonym przedziale wiekowym. Polska jako państwo, nie jest jeszcze gotowa do wprowadzenia ustawy, która w ciągu jednego dnia będzie włączała dziesiątki tysięcy osób. Minister wyjaśnił, że dopuszczenie do asystencji od razu od uzyskania osiemdziesięciu lub mniejszej ilości punktów doprowadziłoby do ogromnych kolejek, a ze względu na charakter usługi asystencji niemożliwe byłoby wyrównanie. Następnie poinformował, że udało się przekonać Ministerstwo Finansów, że umożliwienie korzystania z usług asystencji w momencie korzystania z DPS-ów lub ośrodków wsparcia dziennego nie jest zawsze podwójnym finansowaniem. Następnie zabrał głos Pan Adam Zawisny. Zaznaczył, że potrzeba czasu na wdrażanie – początek składania wniosków zakładane jest na 5 maja 2026 r. a świadczenie asystencji osobistej od 1 lipca 2026 r. Wspomniał o dotychczas padających uwagach dot. elastycznego połączenia grup wiekowych lub stosowania innych kryteriów oraz uwzględnienia osób poniżej 13 roku życia. W ramach rozliczania były wskazania, żeby doprecyzować zasady w kwestii miesięcy, kwartałów, przenoszenia godzin. Dużo uwag dotyczy też systemu uzyskania prawa do asystencji – niezbędne jest to aby zastosować odrębny zespół – istnieje w przyszłości możliwość ujednolicenia, ale nie w chwili obecnej. Obecnie droga do uzyskania prawa do asystencji wygląda następująco - wniosek trafia do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o niepełnosprawności, następuje wypełnienie formularza samooceny, spotkanie z Zespołem w domyśle najlepiej w domu, wypełnienie formularza ustalania prawa do asystencji osobistej przez Zespół, a na koniec zostaje podjęta decyzja przez Zespół o prawie do asystencji od której przysługuje odwołanie. Do formularzy zostaną przeprowadzone pilotaże oraz konsultacje publiczne.

Pan Minister Krason dopowiedział, że formularze od jakiegoś czasu są konsultowane wewnątrz w wąskim gronie. Wyjaśnił też że długi okres wdrażania asystencji (do lipca 2026 roku) spowodowany jest głównie potrzebą stworzenia systemu teleinformatycznego co jest czasochłonnym zadaniem. Po 3 latach planowana jest ewaluacja – włączenie młodszych dzieci i być może rozszerzenie wymiaru godzin. Dodał, że skala poziomu potrzeby wsparcia nie jest idealnym narzędziem do oceny przy przyznawaniu prawa do asystencji osobistej, ale obecnie nie istnieje nic lepszego. Docelowo planowane jest stworzenie nowego narzędzia przy tworzeniu nowego systemu orzekania.

Pan Adam Zawisny wrócił do swojego wątku. Przedstawił kto może złożyć wniosek o ustalenie prawa do asystencji: osoba z niepełnosprawnością, opiekun prawny lub osoba stale wspierająca za zgodą osoby z niepełnosprawnością, osoba pełniąca funkcję rodziny

zastępczej, prowadzący rodzinny dom dziecka w którym osoba z niepełnosprawnością przebywa, dyrektor placówki opiekuńczo wychowawczej typu rodzinnego, w której osoba z niepełnosprawnością przebywa. Dodatkowo wniosek może złożyć osoba ubezwłasnowolniona, opiekun prawny lub osoba stale wspierająca ubezwłasnowolnionego. Składanie wniosków będzie następować tylko w formie elektronicznej. Przewidziane jest wsparcie ze strony powiatów w zakresie poprawnego złożenia wniosków i załączników oraz zapewnienia środków technicznych typu laptop. Rozważane jest włączenie do wsparcia gmin. Następnie Pan Adam zaprezentował skład zespołów ds. ustalania prawa do asystencji osobistej – są to co najmniej 2 osoby z czego jedną jest osoba z niepełnosprawnością maksymalnie zbliżoną do rodzaju niepełnosprawności osoby składającej wniosek. Możliwe jest również, aby osoba stale wspierająca weszła do składu zespołu w przypadku gdy rodzaj niepełnosprawności uniemożliwia pełnienie funkcji członka składu. Przedstawione wymogi będą obowiązkowe od 2028 roku, a do tej pory będą fakultatywne. Zespół ds. ustalania prawa do asystencji będzie dokonywać oceny w oparciu o: obserwację, wywiad bezpośredni, informacje wskazane w formularzu samooceny i przy zastosowaniu formularza oceny potrzeb w zakresie asystencji osobistej. Przyznanie prawa następować będzie w formie decyzji administracyjnej, wydawanej na maksymalnie 4 lata.

Wyłączenie możliwości pełnienia funkcji asystenta osobistego przez członka rodziny rodziło wiele kontrowersji. Powodem wprowadzenia tych przepisów jest potrzeba zapewnienia niezależnego życia również dla członków rodziny. Minister Krasoń wyraził stanowisko, że na ten moment przepisy te nie ulegną zmianie.

Inną sprawą, która przyciągnęła uwagę to proponowane warunki zatrudnienia. Pod ich kątem rozważane jest doszczegółowienie specyficznych warunków zatrudnienia na umowę o pracę i umowę zlecenia. Obecnie zakładana jest średnia stawka godzinowa około 50 zł brutto. W zależności od szczególnych potrzeb użytkownika przewidziane są 3 poziomy stawek podwyższonych. Stawki będą waloryzowane ze wskaźnikiem przeciętnego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej za rok ubiegły.

Osoba nie będzie mogła korzystać z asystencji z jednoczesnym realizowaniem innych usług między innymi świadczeniami szpitalnymi, w warsztatach terapii zajęciowej czy usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.

Pan Adam Zawisny przedstawił też krótko resztę założeń projektu ustawy, do których zgłaszane dotychczas uwagi były mniej liczne lub nie występowały wcale.

Następnie Pani Przewodnicząca poprosiła o zadawanie pytań, dotyczących omawianego projektu. Jako pierwsza zgłosiła się Pani Anna Hejducka. Zapytała w jaki sposób będzie przyznawane świadczenie asystenckie dzieciom od 13 do 18 roku życia oraz dlaczego dzieciom, których opiekunowie mają prawo do świadczenia pielęgnacyjnego jednocześnie przyznaje się asystenta, gdy osoby po 65 roku życia pozbawione są prawa do asystencji.

Pan Minister Krasoń odpowiadając na pytania wskazał, że osoby w wieku 13-18 lat mogą się ubiegać o prawo do asystencji gdy posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności ze wskazaniem 7 i 8. Co do osób po 65 roku życia – nie tracą one uzyskanego prawa do asystencji w momencie osiągnięcia 65 roku życia, decyzja pozostaje w mocy do końca terminu w niej zawartej. Pojawiają się natomiast pomysły aby osoba, która otrzymała prawo do asystencji przed 65 rokiem życia miała możliwość kontynuowania – prowadzone są wyliczenia.

Kolejną uwagę wniósł Pan Krzysztof Kotyniewicz - powinny być uwzględnione szkolenia asystentów w zakresie nauki polskiego języka migowego przynajmniej na poziomie A2, a także powinno się przewidzieć szkolenia dla użytkowników z zakresu obsługi systemu teleinformatycznego oraz żeby były one dostępne w języku migowym. Ponadto zespoły ds. przyznania prawa do asystencji powinny mieć zagwarantowany w razie potrzeby dostęp do tłumacza polskiego języka migowego. Dodatkowo należy uwzględnić w OSR komunikację w języku migowym. Pan Krzysztof zadał też pytanie ogólne odnośnie projektowych usług asystencji dla osób, które nie otrzymały wymaganej liczby punktów.

Pan Adam Zawisny wspólnie z Pełnomocnikiem Łukaszem Krasoniem zapewnili, że asystencja projektowa będzie nadal funkcjonować, i będzie obejmować osoby, które nie otrzymały asystencji systemowej/ustawowej między innym ze względu właśnie na punktację.

Następnie głos zabrała Pani Dorota Potejko. Zasugerowała wprowadzenie możliwości wydania decyzji na czas nieokreślony w przypadkach oczywistych. Wskazała też, że dobre by było podjęcie rozmów z Ministerstwem Edukacji w zakresie szkoleń asystentów. Następnie złożyła uwagę do art. 29 – tak częste sprawozdania do ZUS-u mogą powodować nadmiar biurokracji. Kolejna uwaga – w sytuacjach gdy powiat zostaje wybrany na realizatora i nie ma w konkretnym przypadku możliwości zlecenia wykonania asystencji organizacji pozarządowej, przyznane środki mogą być niewystarczające przy potrzebie zorganizowania struktury. Pani Potejko wspomniała o kilku możliwych poprawkach do art. 7 – doprecyzowanie pojęcia zgody osoby z niepełnosprawnością (w jakiej formie ma być wyrażana), doprecyzowanie pojęcia sprzeciwu i wskazanie sposobu i terminu złożenia go, rozszerzenie definicji miejsca zamieszkania ze względu na studentów.

Pani Monika Zima-Parjaszewska odpowiedziała, że zgoda zgodnie z Kodeksem Cywilnym może zostać wyrażona każdym dorozumianym zachowaniem osoby.

Pan Adam Zawisny odnosząc się do wypowiedzi Pani Doroty zapewnił, że kwestia sprzeciwu będzie jeszcze doprecyzowywana. Uwaga dot. miejsca zamieszkania jest problematyczna, przepisy związane procedurą zmiany miejsca zamieszkania będą ujednolicane. Pan Adam wyraził chęć minimalizowania potrzeb rozliczeń, trzeba jednak zobaczyć jaka jest potrzeba wpisywania oddzielnego sprawozdania, natomiast przydatna przy sprawozdawczości byłaby możliwość dawania swoich uwag.

Pan Marek Piechuta zadał pytanie czy jest możliwość zwiększenia liczby godzin asystencji, w szczególności dla osób który uzyskały powyżej 90 punktów w skali oceny, także czy osoby korzystające z asystencji projektowej będą mogły łączyć dotychczasowe usługi z usługami asystencji ustawowej.

Pan Minister odpowiedział, że nie ma możliwości łączenia asystencji projektowej i ustawowej. Pan Adam Zawisny dopowiedział, że jeżeli osoba korzysta w danym roku z asystencji projektowej, może skorzystać z asystencji ustawowej (jeżeli spełnia kryteria), natomiast odejmowane są godziny wykorzystane w ramach asystencji projektowej. Z założeń wychodzi, że każda osoba która jest uprawniona do korzystania z asystencji ustawowej powinna móc z niej skorzystać, ponieważ będzie to zmniejszać wykorzystywanie ograniczonych zasobów asystencji projektowej.

Pani Anna Hejducka zaznaczyła, że warto byłoby dodać wyłączenie osób zamieszkujących razem np. konkubentów do art. 16.

Pan Minister odpowiedział, że mogłoby to ograniczyć interesy osób z niepełnosprawnościami. Trzeba rozpatrzyć sprawę pod względem powstrzymywania nadużyć ale też nieograniczania możliwości.

Pan Marek Piechuta wystąpił z pytaniem co nastąpi w przypadku niespodziewanej, nagłej nieobecności przydzielonego już asystenta. Czy będzie można zmienić asystenta, czy jest on przydzielany na cały okres świadczenia.

Pan Adam Zawisny odpowiedział, że nie ma żadnych ograniczeń odnośnie ilości podpisanych asystentów. Co więcej można zmieniać asystentów, a realizator jest zobowiązany zapewnić opcję zastępstwa na szczególne sytuacje. Procedura w sytuacjach nadzwyczajnych będzie rozpisana dokładniej w drodze rozporządzenia lub w ustawie.

Pani Justyna Kucińska wyraziła obawę, że środowisko osób niewidomych nie załapie się na asystencję ustawową. Następnie wypowiedziała się odnośnie dostępności cyfrowej – do tej pory nie spotkała się z portalem rządowym, który miałby dostęp do czytników ekranu, dlatego zwróciła uwagę, że system który powstanie powinien być w pełni możliwy do obsłużenia z czytnikiem ekranu i spełniał wszystkie inne zasady dostępności cyfrowej. Odnośnie asystencji projektowej złożyła sugestię wprowadzenia obowiązku publikacji ogłoszeń rekrutacji na przykład na stronie Pełnomocnika, żeby informacje były łatwiej dostępne.

Pani Przewodnicząca przeszła do kolejnego punktu posiedzenia, przekazując głos Panu Adamowi Kompowskiemu w celu przedstawienia propozycji zgłaszanych uwag i propozycji do projektu przez KRK. Na początku zaprezentowano dwie uwagi ogólne – dotyczące usprawnienia procesu wydawania decyzji o ustaleniu potrzeby asystencji oraz jak najszybszego wprowadzenia uprawnień dla osób, którym przyzna się mniej niż 70 punktów,

ponieważ nie mogą one kompletnie pominięte w przyznawaniu pomocy. Następnie Pan Adam przeszedł do uwag szczegółowych zaczynając od art. 11 ust. 7. Zaproponowano aby pracownik WTZ- u lub innej placówki, w której znajduje się użytkownik mógł wyjątkowo zostać asystentem w drodze decyzji komisji – w szczególnie uzasadnionych przypadkach takie rozwiązanie może być konieczne. Kolejnym punktem jest dopisanie do art. 15 ust. 1 pkt. 6 – podejmowanie aktywności osobistej w celu doprecyzowania potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Uwaga numer pięć dotyczy kontynuacji asystencji dla osób powyżej 65 roku życia, aby osoby starsze nie były nagle odcięte od pomocy. Uwaga numer sześć postuluje zwiększenie minimalnego i maksymalnego wymiaru godzin asystencji dla osób o największych potrzebach, czyli osób, które uzyskają powyżej 95 punktów w ocenie. Propozycja jest wymiar od 45 godzin do 360 godzin miesięcznie. Miałoby to dotyczyć małej grupy osób o szczególnych potrzebach. Kolejny punkt odnosi się do art. 7 i podkreśla rolę wsparcia osoby stale wspierającej w trakcie ustalania i korzystania z asystencji osobistej. W punkcie ósmym jest propozycja ujednolicenia zasad przyznawania asystencji dla osób dorosłych i dla dzieci. Jak wskazał Pan Robert Jagodziński jest jeszcze czas by zbliżyć się do wprowadzenia oceny funkcjonalnej również dla dzieci. Następną propozycją jest dodanie formularza samooceny lub zaświadczenia lekarskiego do podstaw przyznawania miesięcznej liczby godzin, ponieważ ten aspekt medyczny nie został wystarczająco uwzględniony. Kolejny punkt dziesiąty – dotyczy dodania zapisu o środkach niezbędnych do zapewnienia dostępności osobie z niepełnosprawnością przy ustalaniu prawa do asystencji osobistej, czyli np. podjazdu dla wózków czy środków komunikacji alternatywnej. Uwaga numer jedenaście wprowadza możliwość wyboru asystenta przez użytkownika niepełnoletniego lub ubezwłasnowolnionego za zgodą przedstawiciela ustawowego, osoby pełniącej funkcję rodziny zastępczej, osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, lub dyrektora placówki opiekuńczo wychowawczej, w której niepełnoletni przebywa. Kolejna uwaga – stawka godzinowa dla asystenta nie powinna być mniejsza niż 50 zł, zakładane jest aby to była stawka bazowa, ale obecnie z ustawy to nie wynika. Ostatnia poprawka do projektu zakłada, że przegląd ustawy i weryfikacja odbyły się po upływie 18 miesięcy ale nie później niż 24 miesiące od wejścia w życie ustawy. Ma to na celu zabezpieczenie przed odwlekaniem.

Do przedstawionych punktów zostały dodane uwagi Pana Kotyniewicza zgłoszone wcześniej w trakcie posiedzenia odnośnie szkoleń prawno-księgowych dla użytkowników z tłumaczem PJM, uzupełnienia zapisu w OSR w celu zapewnienia asystentów ze znajomością Polskiego Języka Migowego oraz uwzględnienia tłumacza PJM w zespole orzekającym w razie potrzeby.

Następnie Pani Przewodnicząca otworzyła dyskusję na temat przedstawionych uwag. Jako Pierwszy zgłosił się Pan Marek Piechuta postulując zapewnienie szczególnego wymiaru godzin dla osób które otrzymają 95 punktów, zadając jednocześnie pytanie czy ta grupa będzie na tyle nieliczna by móc to zrealizować finansowo.

Pan Minister Krasoń wskazał, że takich osób według ostatnich danych było około 17-18 tysięcy. Zwrócił on uwagę, że będą zdarzać się przypadki, gdzie osoby z mniejszą ilością punktów będą otrzymywać więcej godzin asystencji, ponieważ brana pod uwagę jest aktywność społeczna, zawodowa, dostosowanie mieszkania, czy ktoś mieszka sam itd. Sama skala nie musi definiować liczby przyznanych godzin, będzie to wynikało głównie z dodatkowych formularzy i spotkań indywidualnych w miejscach zamieszkania czy przebywania. Możliwości finansowe są uzależnione od Ministerstwa Finansów, Pełnomocnik będzie się starał wywalczyć jak najwięcej.

Pani Monika Zima-Parjaszewska zaznaczyła, że właśnie dlatego KRK przyjęła uwagę numer sześć odnośnie wyodrębnienia grupy osób, które otrzymały powyżej 95 punktów i zwiększenia maksymalnej liczby godzin.

Następnie zabrała głos Pani Anna Hejducka z uwagą dlaczego osoba powyżej 65 roku życia zdolna do pracy, która stała się niepełnosprawna dopiero po osiągnięciu tego wieku, nie otrzyma prawa do asystencji.

Pani Monika Zima-Parjaszewska wskazała, że uwzględnienie tych osób byłoby ryzykownym finansowym posunięciem. Ustawą o asystencji nie da się załatwić wszystkich spraw osób, które potrzebują wsparcia i KRK uważa, że bon senioralny powinien być radykalnie zmieniony z uwzględnieniem wsparcia tych osób.

Pan Robert Jagodziński uzupełnił argumentację odnośnie wprowadzenia kwalifikacji grupy wiekowej 13-18 lat na podstawie oceny, a nie zapisów orzeczenia. Chodzi o ciągłość asystencji według danych 40% osób do 16 roku życia ma wskazanie 7, 8 w orzeczeniu, a 45% osób to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności – jest to kryterium łagodniejsze natomiast po osiągnięciu pełnoletności przechodząc na kryterium oceny, 80 punktów będzie zdecydowanie wyższym progiem i dużo osób, które korzystało wcześniej z asystencji ją utraci.

Kolejną zgłaszającą się osobą był Pan Marek Kalbarczyk, wskazał że wiele osób aktywnych zawodowo i społecznie zostanie „zgubionych” w systemie – szczególnie osoby po 65 roku życia i osoby niewidome, które wymagają co najmniej wsparcia w formie lektoratu lub pomocy w dostaniu się do niedostępnych dla nich miejsc. Dodał też, że zwiększanie maksymalnej liczby godzin jest ruchem przeciwko środowisku, ponieważ może to poważnie naruszyć możliwości finansowe.

Następnie zabrał głos Pan Krzysztof Kurowski, odniósł się do uwagi dot. osób powyżej 65 roku życia i wskazał, że trzeba zwrócić uwagę na wątpliwości konstytucyjne. Zapytał też Pana Ministra czy zapadła decyzja polityczna dot. koordynacji ustawy z bonem senioralnym. Jeżeli obecnie konsultowany jest projekt o bonie senioralnym, a w projekcie o asystencji jest ograniczenie osób od 65 roku życia to zachodzi wykluczenie. Zdaniem Pana Kurowskiego nie jest problemem funkcjonowanie dwóch ustaw obok siebie, jednak powinny one być

skoordynowane. Odnośnie uwag zgłosił on propozycję uczynienia asystencji projektowej bardziej ustawową by objąć nią te osoby, które nie otrzymały asystencji osobistej, ale nie może to być ujęte jako prawo podmiotowe – wymagałoby to pracy nad art. 46.

Pan Minister odpowiedział, że na etapie uzgodnień międzyresortowych postara się rozwikłać sprawy zgodności z konstytucją i systemem. Odnośnie koordynacji tych dwóch ustaw ministerstwo stara się aby były one jak najbardziej kompatybilne.

Pani Przewodnicząca przeprowadziła głosowanie nad przyjęciem dotychczasowych uwag z włączeniem sformułowanych na posiedzeniu uwag Krzysztofa Kotyniewicza i zmianą uwagi dot. przyznawania asystencji osobom aktywnym zawodowo powyżej 65 roku życia i uwagą dot. 46 zaproponowaną przez Krzysztofa Kurowskiego tak aby zastąpić asystencję projektową stałą, regulowaną, ustawową, gwarantowaną asystencją.

Za przyjęciem uwag opowiedziały się 22 osoby. Nikt nie głosował przeciw, jedna osoba wstrzymała się od głosu.

Następnie Przewodnicząca przeszła do głosowania nad przyjęciem uchwały nr 1/2025 w sprawie pozytywnej kierunkowej opinii do projektu ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami wraz z uwagami przedstawionymi w załączniku uchwały.

Za przyjęciem uchwały zagłosowało 21 osób. Nikt nie głosował przeciwko, jedna osoba wstrzymała się od głosu.

Pani Przewodnicząca podziękowała za udział w stworzeniu listy uwag i wspomniała o kolejnym spotkaniu w sprawie ustalania potrzeby wsparcia. Następnie podziękowała za udział w spotkaniu, dyskusję i zamknęła posiedzenie.

Przewodnicząca

